

Myndighetene og krigens avslutning.

Den almindelige mann har neppe oppgjort sig noen mening om kapitulasjonen av 10. juni 1940 betød krigens avslutning for Norges vedkommende. Han har sett på hvordan myndighetene optrådte ut fra at han kunde innrette sig deretter.

Protokollen fra statsråd hos Kongen 7. juni 1940 inneholder følgende (citeret efter statsminister Nygaards-volds beretning, side 20):

«Hans Kgl. Høihet Kronprinsen har i regjeringskonferanse 3. juni dette år (1940) reist spørsmål om hvorvidt han skal bli tilbake i Norge i tilfelle av at Kongen og regjeringen flytter til et annet land. Hans Kgl. Høihet uttalte ved den anledning, at han var villig til å bli igjen og mente at han ved samarbeide f. eks. med administrasjonsrådet kunde — så langt hans evner strakte til — gjøre folk og land nytte — kanskje forberede stemningen for de bedre tider som måtte komme.

Regjeringen har sammen med stortingspresidenten overveiet dette spørsmål, men finner på det bestemteste å måtte fraråde, at Hans Kgl. Høihet bli tilbake i Norge og derved faller i tyskeres hender. Når regjeringen har funnet å måtte gi dette råd, så er det både av hensyn til kongehuset og av konstitusjonelle grunner. Vi fryktet for at Hans Kgl. Høihet ikke vil få anledning til å yde folk og land de tjenester som vi vet at det er hans høieste ønske å yde, men at hans navn tvertimot

Av

Direktør
Lorenz Vogt.

kunde bli misbrukt. Dessuten vil regjeringen nevne at ifølge vår konstitusjon er Hans Kgl. Høihet den nærmeste avtager til tronen, og vi er ikke i tvil om at tyskerne vil benytte sig av dette til fordel for sine interesser.

Regjeringen som både forstår og i aller høieste grad påskjønner den uegenytte som ligger i Hans Kgl. Høihets tilbud må derfor på det innstendigste fraråde at Hans Kgl. Høihet blir igjen i Norge.

Kongen erklærte sig enig i dette.

I tilfelle at man aktet å fortsette med Norge som krigsdeltager kunde Kronprinsens forslag aldri være fremkommet. Hans forbliven i Norge vilde da øeblikkelig ført til hans internering med utelukkelse av enhver mulighet for å gjøre nytte. Forslaget forutsetter, at Norge er ikke — krigførende og at der kunde etableres et fortsatt samarbeide i administrasjonsrådets ånd, men hvor den norske innsats blev styrket ved Kronprinsens tilstedeværelse.

Regjeringen avviser ikke forslaget med den enkle begrunnelse at det er utelukket, da krigen skal fortsette — men drofter dets hensigtsmessighet og kommer til at det inneholder større betenkeligheter enn fordeler — en skjensmessig bedømmelse i hvilken

de fleste i dag sikkert vil være enig.

Administrasjonsrådet samarbeidet med tyskerne og tok selv på det militære område initiativet. Det er nok å henvise til fylkesmann Gabrielsens forslag om å sette op norske hæravdelinger med tyske våben og utstyr og Administrasjonsrådets — fylkesmann Christensens — henvendelse til tyskeren Delbrügge i den anledning. Denne handling er helt uforståelig, hvis man bygger på teorien, om at Norge fremdeles var krigsdeltager.

Vi har videre Høiesteretts bistand til beskyttelse av H.S. — den tidligere refererte dom av 25. oktober 1940 — og dets understrekning av at det stod mot god norsk folkeskikk å fornærme tyskerne — den også tidligere refererte kjennelse av Høiesteretts klæremålsutvalg.

Der er også tidligere citert en rekke eksempler på myndighetenes samarbeide med okkupantene.

Norge var fra 10. juni utenfor krigen mellom stormaktene. Det var ikke «krigførende» — men langt fra «no-tralt». Dets stilling hadde en viss parallellitet med Sovjets fra september 1939 til 22. juni 1941. Sovjet var «ikke krigførende» — men alliert med Tyskland. Norge var efter 10. juni 1940 «ikke krigførende» — men alliert med Storbritannia, som det hjalp med handelsflåten og frivillige norske mannskaper under engelsk kommando.

Den omstendighet, at Norge gikk over til å bli «ikke krigførende» medførte dog selvsagt ikke at folket blev løst fra sin troskapsplikt mot Norges konstitusjon, men der opstod et nytt grunnlag for dets kamp. Strafferettslig fikk straffelovens kapittel 8 — «forbrytelser mot statens selvstendighet og sikkerhet» — med den kjente § 86 ikke lenger betydning. Samtidig fikk kapittel 9 — «forbrytelser mot Norges statsforfatning og stats-overhode» — med den likeledes velkjente § 98 dobbelt aktualitet.

§ 98 har følgende ordlyd:

«Den som søker å bevirke eller medvirke til, at Rikets forfatning ved ulovlige midler forandres straffes med felle i minst 5 år.»

Her er som det vil sees minimumsstraffen 5 år. Efter § 86 er den 3 år. Det betegner ingen silkefront om et forhold bringes inn under § 98 i stedet for § 86, men det åpner andre perspektiver.

LORENTZ VOGT

— 0 —

Tidens tanker

Når Boblen Brister.

Av redaktør Hans P. Lødrup.

Socialismen har logisk ikke mere forbindelse med arbeidernes interesser enn en hvilken som helst annen politisk tro. Troen på socialismen deles heller ikke av alle arbeidere og der er folk utenom arbeidernes rekke som tror på socialismen.

Men historisk er socialismen koblet sammen med arbeidernes faglige organisasjon. Ophævet til det

med det fallende arbeiderparti i siste liten og derved forkludrer for folket, anført for den økonomiske katastrofe politikk som nu føres.

Men hva skal ske når socialismen fallt er åpenbart for alle, efter valget og det som er blitt skapt? Vil fagorganiseringen benyttes associlere sig med den? Eller vil den bryte med socialismen og føre sin

se uten
re noen

6

9

6

ind en
som be-
r måte.
or-
my-
sluk at
ed hver
iet blev
Han
n gan-
r gang
riktige
side.

kunde
level få
at noen
tomme
kroner
hvorle-
r gang
ene?

mor-

ns pro-
17- 2

iver en
2 blev

ket in-
eksper-

ne